

Ministerie van Justitie

Dienst Justitiële Inrichtingen

Hoofdkantoor — Sectordirectie Gevangeniswezen

Postadres: Postbus 30132, 2500 GC Den Haag

Bezoekadres

Schedeldoekshaven 131

2511 EM Den Haag

Telefoon (0)70 3 70 27 00

Fax (0)70 3 70 29 08

www.dji.nl

Aan de algemeen directeuren van de penitentiaire
inrichtingen

Onderdeel	CUB/afdeling Gezondheidszorg
Contactpersoon	A.C.M.T. Johannisse
Doorkiesnummer	070-889 4040
E-mail	Info.gezondheidszorg@dji.minjus.nl
Datum	7 april 2005
Ons kenmerk	5345339/05/DJI
Onderwerp	Toelichting DNA brief Medische Diensten Gevangeniswezen

Hierbij ontvangt u een nadere toelichting op de afname van celmateriaal ten behoeve van DNA-onderzoek (hierna: celmateriaal) bij gedetineerden.

Op 1 maart jl. heb ik overleg gehad met een vertegenwoordiging van het bestuur van de LBJV, een vertegenwoordiger van de LPG, de portefeuille directeur gedetineerdzorg en de verpleegkundig adviseurs. Tijdens dit overleg is geconcludeerd dat op diverse onderdelen nog onduidelijkheid bestaat over de uitvoering bij het afnemen van celmateriaal door penitentiair verpleegkundigen en penitentiair geneeskundigen.

Kortheidshalve gaat het om de volgende twee kernpunten:

- Ter voorbereiding op de invoering van het beleid rond het afnemen van celmateriaal heb ik op 24 december 2004 en 26 januari 2005 brieven gestuurd aan de algemeen directeuren van de penitentiaire inrichtingen. Daarin wordt aangegeven dat de reguliere afname van celmateriaal in de toekomst structureel zal worden afgenomen door medewerkers van de inrichting (badmeesters).
- Vanaf 1 februari 2005 wordt tijdelijk een inhaalslag gemaakt voor die gedetineerden die op het moment van de inwerkingtreding van de wet reeds veroordeeld zijn voor gewelds- en zedendelicten. Deze inhaalslag (afname celmateriaal bij gedetineerden) is met de brief van 24 december 2004 belegd bij de medewerkers van de medische diensten (inrichtingsartsen of verpleegkundigen), mits risico's voor de vertrouwensband met gedetineerden niet aan de afname van celmateriaal in de weg staan.

Tijdens het gesprek op 1 maart jl. werd duidelijk dat het wenselijk was geweest dat de penitentiair verpleegkundigen en de inrichtingsartsen in een eerder stadium betrokken zouden zijn geweest bij dit onderwerp. Het vroegtijdig betrekken van deze specifieke deskundigheid bij de uitvoering van dit soort

handelingen had wellicht kunnen zorgen voor een breder draagvlak. Het valt te betreuren dat hieraan onvoldoende aandacht is besteed.

Ook heb ik geconstateerd dat door leidinggevenden onvoldoende is gecommuniceerd over de verschillende rollen en verantwoordelijkheden van de medische diensten en dat het aan een gedegen kennismaking van het lokale implementatietraject met betrekking tot afname van celmateriaal heeft ontbroken. Dit zou, daar waar nodig, alsnog verbeterd moeten worden.

Een belangrijk knelpunt bij de uitvoering is geweest dat met de afname van celmateriaal door de penitentiair verpleegkundigen dan wel penitentiair geneeskundigen, de vertrouwensrelatie in het gedrang kan komen. Dit in verband met het uitvoeren van de penitentiaire taken in het kader van de individuele gezondheidszorg.

Uitdrukkelijk is aan de orde geweest en erkend dat zich situaties kunnen voordoen waarbij verpleegkundigen en geneeskundigen in individueel te onderbouwen situaties een beroep kunnen doen op hun individuele vertrouwensrelatie met een gedetineerde. Indien een dergelijke situatie zich voordoet, kan men zich beroepen op het verschoningsrecht, zodat er in deze individuele situatie geen sprake is van werkweigerings.

In het kader van de zorgrelatie ligt de nadruk op bescherming van de autonomie, de lichamelijke integriteit en de bescherming van de patiënt. Ik stel mij nadrukkelijk op het standpunt dat regelgeving betreffende deze zorgrelatie moet worden gerespecteerd. Onder strikte voorwaarden, die aantasting van de vertrouwensband in de individuele zorgrelatie met gedetineerden moeten voorkomen, kan de individuele beroepsbeoefenaar binnen een penitentiaire inrichting ingezet worden bij afname van celmateriaal.

Binnen zorgvuldige regelgeving moet het voor verpleegkundigen en geneeskundigen mogelijk zijn om op een verantwoorde manier uitvoering te geven aan de afname van celmateriaal, rekening houdend met de specifieke ruimte die wordt geboden in de brieven van 24 december 2004 en 26 januari 2005.

In dit verband is met waardering kennis genomen van het initiatief van het bestuur van de LBJV om advies te vragen aan de Commissie Ethiek van de Algemene Vereniging van Verpleegenden en Verzorgenden (AVVV). Deze commissie heeft in een zorgvuldige en uitvoerige notitie de kaders voor een verantwoorde uitvoering geschetst.

De Commissie Ethiek antwoordt als volgt op de vraag hoe vanuit ethisch perspectief wordt geoordeeld over de inzet van penitentiair verpleegkundigen en penitentiair geneeskundigen bij de afname van celmateriaal.

Men vindt de inzet van verpleegkundigen en geneeskundigen bij de afname van celmateriaal bij veroordeelden ten behoeve van de vaststelling van hun DNA profiel in het kader van strafzaken principieel onjuist, wanneer er op het gebied van de individuele gezondheidszorg tussen de betreffende veroordeelden en de betreffende verpleegkundige of geneeskundige een zorgrelatie bestaat. Tevens is men van mening dat onder strikte voorwaarden de commissie de inzet van verpleegkundigen en geneeskundigen toelaatbaar acht, omdat immers de

maatschappelijke verantwoordelijkheid van de verpleegkundigen en geneeskundigen niet beperkt blijft tot het primaire gebied van de individuele gezondheidszorg.

In het overleg van 1 maart jl. is eveneens het volgende besproken. Afname van celmateriaal kan plaatsvinden door de penitentiair verpleegkundigen en de penitentiair geneeskundigen van de inrichting waar de betreffende gedetineerde verblijft, mits de gedetineerde zorgvuldig is voorgelicht en mits in individuele gevallen de vertrouwensband met de gedetineerde niet aan de afname van celmateriaal in de weg staat. Mocht daarover twijfel bestaan dan is het denkbaar dat de gedetineerde met behulp van een schriftelijke verklaring instemt met de afname van celmateriaal door de betreffende verpleegkundige of geneeskundige van de inrichting. Een dergelijke situatie laat zich vergelijken met een "Informed Consent" (conform de WGBO), waarna het risico van de beschadiging van de vertrouwensband niet meer aanwezig is. Een standaard tekst met betrekking tot het Informed Consent is op te vragen bij de afdeling Uitvoeringsbeleid GW (mw. A.E.M. de Jong: 070-3704904).

Inhaalslag

Wanneer, hetzij de gedetineerde, dan wel de penitentiair verpleegkundige of penitentiair geneeskundige bezwaar heeft tegen bedoelde afname, wordt gekozen voor uitruil met een verpleegkundige of geneeskundige van een andere locatie. Het is in dit verband nog van belang dat bij de inhaalslag de afname wordt geprioriteerd op uitstroomdatum van de gedetineerde, zodat het risico dat men opnieuw met deze gedetineerde kan worden geconfronteerd na een overplaatsing, wordt vermeden.

Tevens bestaat de mogelijkheid tot het inhuren van externe expertise, bijvoorbeeld bij de lokale GGD of een regionale huisartsen laboratorium. Blijken problemen te ontstaan dan kan uiteraard altijd contact worden opgenomen met de helpdesk van de afdeling Gezondheidszorg van de Concernstaf Uitvoeringsbeleid. Deze is bereikbaar via telefoonnummer 070-8894040 en per e-mail via info.gezondheidszorg@dji.minus.nl.

Reguliere afname

De opleiding voor reguliere afname door de badmeesters zal zo spoedig mogelijk gerealiseerd worden, opdat zo snel mogelijk tot uitvoering door de badmeesters overgegaan kan worden.

Gedwongen afname

Indien een gedetineerde blijft weigeren, zodat gedwongen afname noodzakelijk is, dan kan gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid tot inhuren van externe expertise buiten de penitentiaire organisatie.

Procedure OM

Er kunnen ook vragen rijzen die niet te maken hebben met de rol van de penitentiair verpleegkundige of penitentiair geneeskundige, maar met andere zaken rondom de afname van celmateriaal. In dit geval is het wenselijk dat de vragen worden gericht tot de helpdesk die ten behoeve van de uitvoering van de nieuwe wet op het hoofdkantoor is ingericht. Deze is bereikbaar via het volgende emailadres: dna@dji.minus.nl.

5345339/05/DJI

Met deze brief, in combinatie met voorgaande brieven over dit onderwerp, hoop ik antwoord te hebben gegeven op gerezen vragen en mogelijk nog bestaande onduidelijkheden.

Een afschrift van deze brief zal ik gelijktijdig sturen aan de locatiedirecteuren en aan de medische diensten van de penitentiaire inrichtingen.

De Minister van Justitie,
namens deze,
de sectordirecteur Gevangeniswezen,

P.J.M. van der Sande